

فقه سیاسی در اسلام
رهیافت فقهی در تأسیس دولت اسلامی

داود مهدوی زادگان

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران، ۱۳۹۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران، صندوق پستی ۶۴۱۹-۱۴۱۵۵، تلفن: ۳-۸۰۴۶۸۱، فکس: ۸۰۳۶۳۱۷

فقه سیاسی در اسلام

رهیافت فقهی در تأسیس دولت اسلامی

مؤلف: داود مهدوی زادگان

مدیر انتشارات: ناصر زعفرانچی

ویراستار: اکرم نوری

محققان: حمزه آر و ابی ای جلد: فرزانه صادقیان

مترجمان: آفاقان به اردوست

ناظر چاپ: سید سماعیلی زارع

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ و صحافی: فرش

حق چاپ برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

سرشناسه: مهدوی زادگان، داود، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: فقه سیاسی در اسلام رهیافت فقهی در تأسیس دولت اسلامی

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ح، ۱۵۲ص.

شابک: 978-964-426-812-0

وضعیت فهرست‌نویسی: فبیای مختصر

یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

یادداشت: کتابنامه.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۳۱۸۰۴

گرامی داشت پنجاهمین سالگرد تأسیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سال ۱۳۹۴ پنجاهمین سال تأسیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، بزرگ‌ترین نهاد پژوهشی کشور در حوزه علوم انسانی، است.

نخستین واحد تشکیل‌دهنده آن، بنیاد فرهنگ و هنر ایران، با هدف «خدمت به فرهنگ و سعی در حفظ و ترویج میراث معنوی ایران و کوشش در راه تهذیب و تکمیل و ترویج زبان فارسی و شناساندن فرهنگ ایران به ملت‌های دیگر»، در سال ۱۳۴۴ آغاز به کار کرد و پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی با پیوستن نهادهای پژوهشی پیرامون مابعدالمنحمن حکمت و فلسفه ایران، بنیاد شاهنامه فردوسی، بنیاد فرهنگ و هنر ایران، پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه ایران، پژوهشگاه علوم انسانی، فرهنگستان ادب و هنر ایران، فرهنگستان زبان ایران، فرهنگستان علوم ایران، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، مرکز ایرانی تحقیقات خارجی، و مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها در قالب یک پژوهشگاه جامع به فعالیت‌های خود ادامه داد که خدمات علمی و پژوهشی آن در حوزه‌های گوناگون علوم انسانی در نزد اهالی علم و دانشگاهیان شناخته شده است.

ثمرات نیم‌قرن بالندگی این درخت تنومند، که با هدایت برجسته‌ترین استادان علوم انسانی کشور به بار نشسته است، صدها طرح پژوهشی انگیزنده و ده‌ها کتاب و صدها دانش‌آموخته فرهیخته است. این دستاوردها فخری است برای نهاد دانش در سرزمینی که همواره در تاریخ به فرهنگ و شکوفایی تمدنی شهره است.

فهرست مطالب

پیشگفتار	ز
فصل اول: طرح مسئله	۱
فصل دوم: ظرفیت ذاتی فقه سیاسی	۵
فصل سوم: فقه‌شناسی ولایت‌درازی	۱۵
فصل چهارم: مدرن‌سازی فقه	۲۵
فصل پنجم: ولایت فقیه؛ مسئله‌ای کلامی و موضوعی فقهی	۳۱
فصل ششم: فقه سیاسی در عصر غیبت	۳۷
فصل هفتم: منزلت فقه سیاسی در برداشت رایج فقها	۴۷
فصل هشتم: امام خمینی(ره)؛ گذار از فرعیت حکم	۶۵
فصل نهم: دولت مکلف	۱۰۱
نتیجه‌گیری	۱۳۷
منابع	۱۴۹

پیشگفتار

اکنون، پس از هفته‌ی مباحثه‌ی علمی که با برخی از دوستان برگزار کردم، فرصتی پیش آمده تا دیدگاه خود را در باب «جایگاه فقه سیاسی در فقه اسلامی» بیان کنم. برای تسریع در ورود به اصل بحث، ارائه‌ی تعریف از مفهوم فقه سیاسی را به فهم ارتكازی مخاطب واگذار می‌کنم. به گمان نه‌آنکه، ارتكاز ذهنی در باب مفهوم فقه سیاسی وجود دارد.

گرچه عنوان فقه سیاسی جدید است و در متون فقهی سابقه‌ی دیرینه ندارد، چنین عنوانی از آن دسته‌ی عناوینی که به همراه مَعْنُون خردمند پیدا باشد، نیست. عنوان فقه سیاسی جدید است، ولی مَعْنُون آن قدیمی است. اجمالاً، فقه سیاسی به احکام مستقر میان حاکم و محکوم یا فرمانروا و فرمانبری می‌پردازد و موضوع حوری آن امام، حاکم شرع و ولی فقیه است.

مضافاً اینکه قصد ما در این تحقیق حصول تعریف جدید از فقه سیاسی است. از این رو، چون ارائه‌ی هرگونه تعریف از این مفهوم، در ابتدای بحث، ممکن است تغییر کند، به همین مرتکز ذهنی مخاطب بسنده می‌کنم. اما، قصد نهایی از این بحث درک یا فهم جدیدی از موضوع «دولت دینی» یا «حکومت اسلامی» است. به زعم نگارنده، بررسی جایگاه فقه سیاسی در کلیت فقه اسلامی، رهیافت مناسبی برای تأسیس مفهوم دولت دینی است. با این رهیافت ممکن است به عرصه‌های ناشناخته‌ای از فقه سیاسی رهنمون شویم که لازمه‌ی تحقیق در آن عرصه‌ها تعریف جدید یا درک جدیدی از دولت اسلامی است. از خداوند سبحان توفیق درک دینی درست از مفهوم دولت اسلامی را طلب کرده،

ح فقه سیاسی در اسلام

انشاءالله موجب خشنودی صاحب اصلی دولت، حق، بقیه‌الله الاعظم (عج) باشد.

www.ketab.ir